

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ZENTRUM UKRAINISCHER FORSCHER:INNEN
(WIEN, AUSTRIA)
REGIONALNY OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI «WOM» W BIELSKU-BIAŁEJ
(BIELSKU-BIAŁEJ, POLSKA)
ASSOCIATION OF UKRAINIAN CULTURE „BORISTENE”
(MILAN, ITALY)
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
“ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ”
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
(м. ЗАПОРІЖЖЯ, УКРАЇНА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ „ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ” ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
(м. ЧЕРНІГІВ, УКРАЇНА)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI W BYDGOSZCZY
(BYDGOSZCZ, POLSKA)
UNIWERSYTET KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO W WARSZAWIE
(WARSZAWA, POLSKA)
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
(м. ЧЕРКАСИ, УКРАЇНА)
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
(м. УЖГОРОД, УКРАЇНА)
FREE INTERNATIONAL UNIVERSITY OF MOLDOVA
(CHISINAU, MOLDOVA)
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
(м. ЛУЦЬК, УКРАЇНА)
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ „КРЕМЕНЧУЦЬКА ГУМАНІТАРНО-
ТЕХНОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ” ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
(м. КРЕМЕНЧУК, УКРАЇНА)

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

„АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ:

ТВОРЧІСТЬ, МАЙСТЕРНІСТЬ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМ”

20 березня 2026 рік
Кременчук

ГЛАДКА Олександра, БІРЮКОВА Світлана Практика „Культура і техніка мовлення” очима здобувачів освіти.....	1416
НАЗАРЕНКО Богдана, ЗІМАКОВА Лілія Іграшка як інструмент мовленнєвої активності та соціалізації дітей дошкільного віку.....	1420
КАНДЮК-ЛЕБІДЬ Світлана Особливості викладання української мови за професійним спрямуванням у вищій школі.....	1428
ДРИНЬОВА Дарина, ЗІМАКОВА Лілія Роль театралізованої діяльності у формуванні художньо-мовленнєвої компетентності дітей із застосуванням мультимедійних технологій.....	1433
ЛЕБЕДЬ Юлія Written Speech as a Component of English Communicative Competence: Structure, Content, and Ways of Formation.....	1438
ЗОЗУЛЯ Іван, ОРЛОВА Ольга Генеза та еволюція динозаврознавства як піджанру в контексті британської пригодницької прози.....	1444
МАЛЕЖИК Дмитро Становлення «нових англійських мов» (New Englishes) у країнах Азії.....	1450
МЕНДИЗАДЕ Nazmiyya Corpus Linguistics and Its Use in English Language Textbooks.....	1453
НОС Єлизавета, ЗІМАКОВА Лілія Вплив ігрової діяльності на становлення комунікативної компетентності дошкільників.....	1459
ВРЯКОВА Marharyta, OMELCHENKO Yuliia Motivation in English Language Learning.....	1465
ЛОГВАНОВА Вероніка, ОМЕЛЬЧЕНКО Юлія Психологічні труднощі у вивченні англійської.....	1468
LIASOVA Mariia, OMELCHENKO Yuliia Psychological Difficulties in Learning English.....	1471
КІНАС Римма, ЗІМАКОВА Лілія Формування художньо-мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку засобами ігрової діяльності з використанням цифрових технологій.....	1474
ПИЛИПЕНКО Яна, ТУПИЦЯ Олександр Лінгводидактичні та перекладознавчі аспекти опрацювання модальних конструкцій у курсі галузевого перекладу.....	1479
ПРИСЯЖНЮК Ольга, ПОХИЛЮК Олена Використання цифрових технологій у навчанні мов.....	1483
ЄРЬОМЕНКО Єлизавета, ЗІМАКОВА Лілія Формування художньо-мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку в проєктній діяльності.....	1489

6. Пантюк Т., Паласевич І. Театрально-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку. Режим доступу : <https://mir.dspu.edu.ua/article/view/345347/333995> (Дата звернення: 12.03.2026)

7. Zimakova, L. ., Kramarenko, V. ., Kovalevska, N. ., Pasichnichenko, A. ., & Turpysya, O. Formation of Children’s Speech Creativity by Means of Modern art and Game Material in Preschool Educational Institutions of Ukraine. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 2025. 17(1), 690-717. Режим доступу : <https://doi.org/10.18662/rrem/17.1/971> (дата звернення 02.03.2026)

Яна ПИЛИПЕНКО,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Національного університету „Полтавська політехніка

імені Юрія Кондратюка”

м. Полтава, Україна

*Науковий керівник: **Олександр ТУПИЦЯ,***

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

германської філології та перекладу

Національного університету „Полтавська політехніка

імені Юрія Кондратюка”

м. Полтава, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-6329-7011>

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ОПРАЦЮВАННЯ МОДАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ У КУРСІ ГАЛУЗЕВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Сучасний етап розвитку лінгводидактики висуває високі вимоги до професійної підготовки перекладачів, зокрема у сфері германістики. Однією з найбільш складних та багатоаспектних проблем при вивченні німецької мови як фаху є функціонування модальних дієслів. Особливої ваги це питання набуває в контексті практичного курсу галузевого перекладу, де студенти-філологи стикаються з необхідністю не лише граматичного розпізнавання форм, а й глибокої семантичної інтерпретації модальних значень, що часто виходять за межі словникових еквівалентів.

Проблема перекладу модальних дієслів тісно пов’язана з категорією модальності як такої, що виражає відношення мовця до змісту висловлювання або відношення між суб’єктом та дією. У німецькій мові система модальних дієслів вирізняється високим ступенем полісемії. Як зазначають дослідники, під

час підготовки майбутніх перекладачів важливо формувати навички розрізнення об’єктивної модальності (можливість, необхідність, дозвіл) та суб’єктивної модальності (припущення, сумнів, передача чужих слів) [3, с. 258].

Особливі труднощі виникають при аналізі модальних дієслів у формах умовного способу (Konjunktiv II). Кон’юнктивні форми змінюють модальне забарвлення речення, надаючи йому відтінку гіпотетичності, ввічливості, нереальної можливості або рекомендації. У перекладацькій практиці це вимагає від студента трансформації структури речення для адекватного відтворення прагматичного потенціалу оригіналу.

Розглянемо специфіку роботи над модальними конструкціями на прикладі вправ, спрямованих на трансформацію речень у минулий час та їхню інтерпретацію. Наприклад, речення «*Hier müsste unbedingt ein Hinweisschild angebracht werden*» у минулому часі набуває форми «*Hier hätte unbedingt ein Hinweisschild angebracht werden müssen*». Перекладацький аналіз цього прикладу демонструє зміну часової площини при збереженні модального значення нереалізованої необхідності. Українською мовою це доцільно відтворити як «*Тут обов’язково слід було б встановити вказівну табличку*» (але її не встановили). Використання конструкції «*hätte ... müssen*» чітко вказує на те, що дія, яка вважалася необхідною в минулому, не відбулася.

Аналогічний підхід застосовується при аналізі речення «*Die Untersuchungsergebnisse dürften nicht verheimlicht werden*» (Результати дослідження, ймовірно, не мали б приховуватися). У формі минулого часу – «*Die Untersuchungsergebnisse hätten nicht verheimlicht werden dürfen*» – акцент зміщується на морально-етичну або правову оцінку події, що вже відбулася: «*Результати дослідження не повинні були бути приховані*». Тут перекладач має враховувати контекст: чи йдеться про суворе розпорядження, чи про високий ступінь імовірності [2, с. 44].

Студенти-філологи вчаться розуміти, що модальність у німецькій мові часто є «стисненим» способом вираження цілих смислових блоків. Вправа на інтерпретацію через основні дієслова (Grundverben) дозволяє студентам усвідомити внутрішню семантику висловлювання. Наприклад, вираз «*мій намір одружитися*» (*meine Heiratsabsicht*) трансформується у речення з модальним дієсловом «*Ich will heiraten*», що демонструє волевиявлення суб’єкта. Натомість фраза «*Möglicherweise ist deine Überlegung richtig*» інтерпретується через дієслово «*können*» у значенні припущення: «*Deine Überlegung könnte richtig sein*». Це вчить майбутнього фахівця бачити за граматичною оболонкою інтенцію мовця.

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

У процесі вивчення курсу «Практика перекладу» студенти знайомляться з низкою типових проблем відтворення модальності. Першою з них є розбіжність у наборі значень між німецькими дієсловами та їхніми українськими відповідниками. Так, дієслово «*sollen*» може виражати наказ, пораду, обов’язок або посилення на чуже повідомлення. При перекладі речення «*Der Kunde sollte über den Vorfall gleich informiert werden*» (Клієнта слід було негайно поінформувати про інцидент) перекладач обирає між порадою та вимогою залежно від корпоративної етики, описаної в тексті.

Друга проблема – це переклад суб’єктивної модальності. Коли дієслово «*müssen*» вживається для вираження майже повної впевненості мовця, переклад лише лексичним еквівалентом «мусити» буде помилковим. У реченні «*Das Rundschreiben müsste von allen Mitarbeitern gelesen werden*» (Циркуляр мав би бути прочитаний усіма співробітниками) форма Konjunktiv II пом’якшує вимогу, роблячи її більш схожою на очікувану норму або рекомендацію.

Третє складне питання стосується модальних дієслів у пасивних конструкціях. Ми виконуємо низку вправ з такими прикладами: «*Die Geräte sollten sofort nach Gebrauch gereinigt werden*». Переклад «Прилади слід було б почистити (прибрати, вимити...) відразу після використання» відображає пасивну дію, де модальне дієслово «*sollten*» виступає регулятором технологічного процесу. Студенти повинні розуміти, що пасивна форма з модальним дієсловом в українській мові часто замінюється на безособові речення або конструкції з модальними предикативами (треба, варто, слід).

Важливим аспектом є також контекстуальна зумовленість вибору варіанта перекладу. Наприклад, «*Das Haus müsste mal neu gestrichen werden*» (Будинок варто було б заново пофарбувати). Використання частки «*mal*» у поєднанні з Konjunktiv II дієслова «*müssen*» надає реченню відтінок побажання або констатації факту зношеності об’єкта, що потребує перекладу через лексеми «варто б», «не завадило б».

Опрацювання навчального матеріалу, представленого в сучасних підручниках, дозволяє студентам систематизувати знання про кон’юнктивні форми [1, с. 62]. Зокрема, аналіз речень типу «*Der Brief müsste sofort beantwortet werden*» (На лист слід було б негайно відповісти) показує, як часова форма «*hätte ... müssen*» (минулий час) радикально змінює модальну перспективу з майбутньої необхідності на критику минулої бездіяльності.

Окрему групу значень, що підлягають інтерпретації, становлять суспільні норми та правила. У вправах на інтерпретацію зазначаються такі ситуації, як «*Steuerpflicht*» (обов’язок сплати податків), що виражається через «*müssen*», або «*Stopp, wenn die Ampel rot zeigt*» (зупинка на червоне світло), що також

реалізується через категорію суворого обов’язку. Водночас ситуації типу «*Kommen Sie mich unbedingt mal besuchen!*» вимагають використання модальних дієслів для вираження наполегливого запрошення (*müssen / sollen*).

Особливу увагу в методиці викладання перекладу слід приділяти заперечним формам. Речення «*Die Abrechnung sollte noch einmal kontrolliert werden*» у запереченні та минулому часі («*Die Abrechnung hätte nicht noch einmal kontrolliert werden müssen*») вказує на зайвість виконаної дії (не було потреби контролювати), що є тонким смисловим нюансом, який легко втратити при поверхневому перекладі.

Системне вивчення модальності через призму перекладознавчого аналізу дозволяє студентам-філологам не лише опанувати граматичний інструментарій, а й розвинути «перекладацьке чуття». Вони вчаться бачити різницю між «можливістю» (*können*), «дозволом» (*dürfen*) та «ймовірністю» (*dürfte*). Наприклад, у виразі «*Ich bin ziemlich sicher, dass das stimmt*» студент має розпізнати високу імовірність, яку в німецькій мові можна передати через «*Das müsste stimmen*».

Отже, вивчення модальних дієслів у курсі галузевого перекладу не може обмежуватися лише запам’ятовуванням парадигм відмінювання. Це складний процес декодування смислів, де граматична форма (особливо *Konjunktiv II*) виступає лише ключем до розуміння прагматики висловлювання. Робота з вправами на трансформацію та інтерпретацію, де студенти порівнюють різні модальні відтінки, є фундаментом для формування професійної компетентності перекладача. Такий підхід забезпечує адекватність та еквівалентність перекладу, запобігаючи втраті смислових нюансів, що є критично важливим у професійній комунікації.

Таким чином, методика викладання перекладу модальних конструкцій має базуватися на поєднанні структурно-граматичного та функціонально-семантичного підходів. Студент повинен пройти шлях від ідентифікації морфологічної форми до вибору оптимальної перекладацької трансформації, враховуючи специфіку української мови та контекстуальні вимоги. Подальші дослідження в цьому напрямку можуть стосуватися порівняльного аналізу модальності в різних типах дискурсу (юридичному, технічному, художньому), що дозволить розширити дидактичний потенціал курсу «Практика перекладу».

ЛІТЕРАТУРА

1. Пешкова Т. В., Тупиця О. Ю. Практика усного та писемного мовлення (німецька мова): Кон'юнктив. Підручник. Кишинів: LAP LAMBERT Acad. Publ., 2025. 117 с.
2. Тупиця О. Ю. Граматичні проблеми перекладу з німецької мови: підруч. для студентів спец. 035 «Філологія» спеціаліз. 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська» освіт. рівня бакалавр. Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. 109 с.
3. Тупиця О. Ю., Салогук Д. С. Модальні дієслова сучасної німецької мови: особливості вивчення та перекладу. Тези 77-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету (Полтава, 16 трав. – 22 трав. 2025 р.). Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2025. Т. 1, С. 258–259.

Ольга ПРИСЯЖНЮК,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Комунального закладу вищої освіти

„Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж”

м. Вінниця, Україна

*Науковий керівник: **Олена ПОХИЛЮК,***

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри української філології

Комунального закладу вищої освіти

„Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж”

м. Вінниця, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ МОВ

На сучасному етапі розвитку освіти спостерігається активна інтеграція цифрових технологій у процес навчання мов. Лінгвістика та лінгводидактика розвиваються в тісному зв'язку із цифровими інструментами, що дозволяє підвищувати ефективність навчання, мотивацію здобувачів освіти й забезпечувати індивідуальний підхід до кожного учасника освітнього процесу. Сучасні дослідження демонструють, що цифрові технології сприяють формуванню ключових мовних компетенцій та підвищують рівень взаємодії в навчальному процесі.